

Uprawnienia princepsa opisane przez Kasjusza Diona – rzymskiego historyka żyjącego w II–III w. n.e.

[Oktawian August] oddał senatowi prowincje słabsze, uspokojone i niewojownicze, natomiast w swój zarząd objął prowincje silniejsze, niepewne i niebezpieczne lub sąsiadujące z nieprzyjacielskimi ludami, czy też same przez się zdolne do wywoływania przewrotów. [...] Cała władza ludu i senatu przeszła na Augusta i od niego zaczyna się pełne jedyńowładztwo. [...] Jakkolwiek urzędy, z wyjątkiem cenzury¹, obsadzone są według dawnego prawa, to jednak kierownictwo i zarząd wszystkich spraw zależy wyłącznie od woli każdorazowego cesarza. Ażeby jednak zachować pozory, iż nie posiadają niczego samowolnie, lecz wszystko zgodnie z prawem, zjednoczyli w swoim ręku z zachowaniem dotychczasowych nazw wszystkie urzędy, które za czasów władztwa ludu decydujące miały znaczenie [...]. Z tytułu godności cenzorskiej sprawują nadzór nad naszym sposobem życia i nad naszymi obyczajami [...]. Ponieważ są członkami wszystkich kolegiów kapłańskich, [...] mają wszelką świecką i duchową władzę. Władza trybuna ludowego [...] daje im uprawnienia sprzeciwiania się każdej uchwale senatu, która im nie odpowiada, i zapewnia nietykalność.

¹ cenzura – mowa o cenzorach

Sławomir Sprawski, Grzegorz Chomiczki, *Starożytność. Teksty źródłowe, komentarze i zagadnienia do historii w szkole średniej*, Kraków 1999, s. 264–267.

Praca z tekstem

1. Wymień urzędy, które sprawował princeps.
2. Określ, jakie rodzaje władzy skupiał w swoich rękach.
3. Wyjaśnij, na czym polegał system rządów określany pryncypatem.
4. Na podstawie wiedzy pozaźródłowej wyjaśnij, dlaczego o pryncypacie za Oktawiana Augusta mówimy jako o komedii republiki.